ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ GIUSEPPE TESAURO της 16ης Ιουνίου 1994 *

Κύριε Πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Ο Magdalena Fernández, υπάλληλος της Επιτροπής, ισπανικής ιθαγενείας, άσκησε ενώπιον του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων προσφυγή, βάλλοντας κατά της αποφάσεως της διοικήσεως, της 24ης Ιουλίου 1992, να μην του χορηγήσει επίδομα αποδημίας, κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο α', του παραρτήματος VII του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής: ΚΥΚ).

Υπενθυμίζω ότι η εν λόγω διάταξη προβλέπει ότι το επίδομα αποδημίας χορηγείται στον υπάλληλο «ο οποίος δεν είναι και δεν υπήρξε ποτέ υπήκοος του κράτους, στο έδαφος του οποίου βρίσκεται ο τόπος υπηρεσίας του, και ο οποίος, επί πέντε έτη λήγοντα έξι μήνες πριν από την ανάληψη των καθηκόντων του, δεν είχε μόνιμη διαμονή ή δεν άσκησε κατά συνήθη τρόπο την κύρια επαγγελματική δραστηριότητά του στο ευρωπαϊκό έδαφος του εν λόγω κράτους. Για την εφαρμογή της παρούσας διατάξεως δεν λαμβάνονται υπόψη καταστάσεις που προκύπτουν από την παροχή υπηρεσιών σε άλλο κράτος ή σε διεθνή οργανισμό».

2. Με απόφαση της 28ης Σεπτεμβρίου 1993 [1], το Πρωτοδικείο απέρριψε την προσφυγή, κρίνοντας ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις από τις οποίες εξαρτάται η χορήγηση του επιδόματος αποδημίας, και συγκεκριμένα η απουσία συνήθους κατοικίας ή κυρίας επαγγελματικής δραστηριότητας στο έδαφος του κράτους της έδρας της υπηρεσίας κατά την περίοδο αναφοράς (σκέψεις 24 έως 30).

Ειδικότερα, το Πρωτοδικείο απέρριψε την επιχειρηματολογία που στηριζόταν στο γεγονός ότι ο προσφεύγων είχε διανύσει τους οκτώ πρώτους μήνες της περιόδου αναφοράς στην Ισπανία [2], εκτιμώντας ότι το γεγονός αυτό δεν ασκεί επιρροή, υπό την έννοια ότι «ο προσφεύγων εξακολούθησε, ύστερα από την παραμονή του εκείνη, να κατοικεί και να εργάζεται στη Λιέγη. Η απουσία του από τη χώρα στην οποία παρέχει τις υπηρεσίες του, σποραδική και βραχείας διαρκείας, δεν μπορεί να θεωρηθεί ικανή να οδηγήσει στην απώλεια του χαρακτήρα της ως συνήθους της κατοικίας του προσφεύγοντος στο κράτος όπου παρέχει υπηρεσίες, κατά την έννοια της προαναφερθείσας διατάξεως του ΚΥΚ. Πράγματι, η συγκεκριμένη απουσία αφορά αποκλειστικώς τους οκτώ πρώτους μήνες της περιόδου

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.

1 — Υπόθεση T-90/92, Magdalena Fernández (Συλλογή 1993, σ. II-971).

2 — Ειδικότερα, το Πρωτοδικείο αναγνώρισε ότι ο προσφεύγων είχε κατοικήσει στην πραγματικότητα στο Βέλγιο από το 1965 έως την 1η Μαΐου 1986, ενώ κατά την περίοδο από 1ης Οκτωβρίου 1980 έως 28 Ιουνίου 1981, κατά την οποία επέστρεψε «προσωρινά» στην Ισπανία, όπως προκύπτει από πιστοποιητικό του ισπανικού προξενείου. Λαμβάνοντας υπόψη ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση η περίοδος αναφοράς εκτείνεται από την 1η Νοεμβρίου 1980 έως τις 30 Οκτωβρίου 1985, έπεται ότι ο προσφεύγων δεν κατοικούσε στο Βέλγιο κατά τους οκτώ πρώτους μήνες της περιόδου αναφοράς (βλ. σκέψη 28 της αποφάσεως).

αναφοράς και δεν αρκεί για να θεωρηθεί ως διακοπείσα η συνήθης κατοικία του Magdalena Fernández στο Βέλγιο από το 1965, τη στιγμή κατά την οποία ο προσφεύγων διέμενε αδιαλείπτως στο εν λόγω κράτος καθόλη τη διάρκεια της υπολειπομένης να διανυθεί περιόδου αναφοράς» (σκέψη 29).

3. Κατά της συλλογιστικής αυτής στρέφεται η αναίρεση του Magdalena Fernández, ο οποίος προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι δεν έλαβε υπόψη και, συνακόλουθα, εξετίμησε εσφαλμένα, για τους σκοπούς καθορισμού της συνήθους κατοικίας, την οκτάμηνη παραμονή του προσφεύγοντος-αναιρεσείοντος στην Ισπανία, με αποτέλεσμα να συντρέχει παράβαση του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο α', του παραρτήματος VII του ΚΥΚ.

Η Επιτροπή προβάλλει ένσταση απαραδέκτου, επειδή κατά την άποψή της, ο αναιρεσείων αποπειράται με τον τρόπο αυτό να αμφισβητήσει την αναγνώριση των πραγματικών περιστατικών εκ μέρους του Πρωτοδικείου [3], πράγμα που απαγορεύεται στα πλαίσια αναιρέσεως ασκουμένης ενώπιον του Δικαστηρίου.

4. Κατά την άποψή μου, η ένσταση δεν στοιχειοθετείται. Πράγματι, ο αναιρεσείων δεν αμφισβητεί ότι όντως κατοικούσε στο Βέλγιο καθόλη σχεδόν την περίοδο αναφοράς, αλλ' ότι, όπως προκύπτει από την απόφαση του Πρωτοδικείου, η οκτάμηνη περίοδος που διήλθε στην Ισπανία δεν αρκεί για να θεωρηθεί ως διακοπείσα η (συνήθης) κατοικία που είχε καθορίσει στο Βέλγιο από το 1965. Κατά την άποψη του αναιρεσείοντος, το Πρωτοδικείο έπρεπε να θεωρήσει εαυτό αναρμόδιο να ελέγξει αν και σε ποιο βαθμό η παραμονή του εκείνη στην Ισπανία οδήγησε στη διακοπή της περιόδου κατοικίας του στο Βέλγιο.

Άρα, η αναίρεση δεν αφορά την αναγνώριση των πραγματικών περιστατικών αλλά την ερμηνεία εκ μέρους του Πρωτοδικείου του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο α', του παραρτήματος VII του ΚΥΚ στον βαθμό που αναφέρεται στην έννοια της συνήθους κατοικίας.

5. Επί της ουσίας, πρόκειται για το ερώτημα αν τυχόν διακοπή της περιόδου κατοικίας επελθούσα κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς προσδιορίζει ipso facto το δικαίωμα για τη λήψη του επιδόματος αποδημίας και συγκεκριμένα αν το Πρωτοδικείο έκρινε ορθά ότι η περίοδος που διανύθηκε εκτός του εδάφους του κράτους στο οποίο ο Magdalena Fernández παρέχει τις υπηρεσίες του δεν είναι ικανή να θίξει, στα πλαίσια των επιδίκων διατάξεων του ΚΥΚ, τη συνήθη κατοικία του στο Βέλγιο.

Με τα δεδομένα αυτά, υπενθυμίζω, κατ' αρχάς, ότι, σύμφωνα με πάγια νομολογία, «η χορήγηση του επιδόματος αποδημίας αποσκοπεί στην αντιστάθμιση των ιδιαιτέρων βαρών και μειονεκτημάτων που είναι απότοκα της αναλήψεως καθηκόντων στις Κοινότητες για τους υπαλλήλους, οι οποίοι υποχρεώνονται για τον λόγο αυτό να μεταφέρουν τη διαμονή τους από τη χώρα της κατοικίας τους στη χώρα διορισμού τους και να ενταχθούν σε νέο περιβάλλον. Εξάλ-

3 — Βλ. σκέψη 28 της αποφάσεως του Πρωτοδικείου.

λου, η έννοια της αποδημίας εξαρτάται και από την υποκειμενική κατάσταση του υπαλλήλου, και συγκεκριμένα από τον βαθμό εντάξεώς του στο νέο περιβάλλον του, το οποίο αποδεικνύει για παράδειγμα η συνήθης διαμονή του ή η άσκηση κυρίας επαγγελματικής δραστηριότητας» [4].

6. Λαμβάνοντας υπόψη το γράμμα του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο α', του παραρτήματος VII του ΚΥΚ και τον σκοπό του επιδόματος αποδημίας, όπως αυτός διευκρινίστηκε με την προαναφερθείσα νομολογία, είναι προφανές ότι η (συνήθης) κατοικία του υπαλλήλου πριν από την ανάληψη των καθηκόντων του συνιστά θεμελιώδες κριτήριο για την αναγνώριση του δικαιώματος λήψεως του επιδόματος αποδημίας.

Πράγματι, η εν λόγω κανονιστική διάταξη δεν δίδει τον ορισμό της συνήθους κατοικίας, περιοριζόμενη στην επίκληση του τόπου όπου ο υπάλληλος είχε «τη συνήθη κατοικία του». Πάντως, όπως προκύπτει από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, που ισχύει και για άλλους τομείς του κοινοτικού δικαίου, ως συνήθης κατοικία πρέπει να λογίζεται «ο τόπος όπου ο ενδιαφερόμενος εγκατέστησε το μόνιμο κέντρο των συμφερόντων του» [5], ενώ για την απόδειξη της κατοικίας απαιτείται η προσκόμιση όλων των πραγματικών στοιχείων που στοιχειοθετούν την ύπαρξή της [6].

7. Το Πρωτοδικείο αναγνώρισε και ο προσφεύγων-αναιρεσείων δεν αμφισβητεί ότι, κατά την περίοδο αναφοράς, εκτός των οκτώ μηνών παραμονής στην Ισπανία, κατοικούσε στο Βέλγιο. Υπό τις περιστάσεις αυτές, το γεγονός ότι, κατά την περίοδο αναφοράς, ο ενδιαφερόμενος απουσίασε (για οκτώ μήνες) από τον τόπο της έδρας της υπηρεσίας του δεν μπορεί να θεωρηθεί, όπως φαίνεται να υποστηρίζει ο αναιρεσείων, ως ικανό να επιφέρει — αυτομάτως — διακοπή της κατοικίας που καθορίστηκε στο Βέλγιο από το 1965 και για τον λόγο αυτό και μόνο να του χορηγηθεί το επίδομα αποδημίας [7].

Αντίθετα, για τους σκοπούς του συγκεκριμένου ελέγχου, πρέπει να εξεταστεί, ενόψει της προαναφερθείσας νομολογίας, αν παρόμοια διακοπή επιτρέπει να συναχθεί ότι ο ενδιαφερόμενος μετέφερε το μόνιμο κέντρο των συμφερόντων του σε άλλο κράτος.

8. Επί του σημείου αυτού, υπενθυμίζω ότι ο πρωτοβάθμιος δικαστής κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η παραμονή του προσφεύγοντος στην Ισπανία «δεν μπορεί να θεωρηθεί ικανή να οδηγήσει στην απώλεια του χαρακτήρα της ως συνήθους της κατοικίας

4 — Απόφαση της 10ης Οκτωβρίου 1989 στην υπόθεση 201/88, Atala Palmerini κατά Επιτροπής (Συλλογή 1989, σ. 3109, σκέψη 9). Βλ. επίσης, την πλέον πρόσφατη απόφαση της 8ης Απριλίου 1992 στην υπόθεση T-18/91, Costacurta Gelabert κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. II-1655, σκέψη 42), και απόφαση της 30ής Μαρτίου 1993 στην υπόθεση T-4/92, Βαρδάκας κατά Επιτροπής (Συλλογή 1993, σ. II-357, σκέψη 39).

5 — Βλ. προσφάτως την απόφαση της 23ης Απριλίου 1991 στην υπόθεση C-297/89, Ryborg (Συλλογή 1991, σ. I-1943, σκέψη 19), καθώς και την απόφαση της 10ης Ιουλίου 1992 στην υπόθεση T-63/91, Benzler κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. II-2095, σκέψη 25).

6 — Βλ. απόφαση της 14ης Ιουλίου 1988 στην υπόθεση 284/87, Schäflein κατά Επιτροπής (Συλλογή 1988, σ. 4475, σκέψη 10).

7 — Επί του θέματος αυτού, βλ. απόφαση της 9ης Οκτωβρίου 1984 στην υπόθεση 188/83, Witte κατά Κοινοβουλίου (Συλλογή 1984, σ. 3465, σκέψεις 9 έως 12).

του προσφεύγοντος στο κράτος όπου παρέχει τις υπηρεσίες του» (σκέψη 29 της αποφάσεως). Η συλλογιστική αυτή πρέπει να γίνει δεκτή, δεδομένου ότι το ίδιο το Πρωτοδικείο αναγνώρισε ότι ο προσφεύγων «αναχώρησε (μόνον) προσωρινά» για την Ισπανία, ενώ στη συνέχεια επανήλθε για να κατοικήσει και εργαστεί στο Βέλγιο. Λαμβάνοντας υπόψη την ερμηνεία της εννοίας της συνήθους κατοικίας, η οκτάμηνη απουσία από το βελγικό έδαφος δεν μπορεί, στην πραγματικότητα, να θεωρηθεί ικανή — με κίνδυνο σε διαφορετική περίπτωση να αλλοιωθεί εντελώς η έννοια και ο σκοπός του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο α', του παραρτήματος VII του ΚΥΚ — να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι ο ενδιαφερόμενος μετέφερε το κέντρο των συμφερόντων του στην Ισπανία.

Επομένως, η αναίρεση είναι εν προκειμένω αβάσιμη, εφόσον δεν αποδείχθηκε ότι συντρέχει πλάνη περί το δίκαιο όσον αφορά την εκ μέρους του Πρωτοδικείου ερμηνεία.

9. Ενόψει των προηγηθεισών σκέψεων, προτείνω στο Δικαστήριο να απορρίψει την αναίρεση του Magdalena Fernández.

Όσον αφορά τα δικαστικά έξοδα, προτείνω το σύνολο των εξόδων, συμπεριλαμβανομένων των εξόδων στα οποία υποβλήθηκε η αναιρεσίβλητη, να φέρει ο αναιρεσείων.